

Reewild door Roland Peltzer d.d. 10 april 2008

Het Ree is een gidssoort.
Verslag: Annemiek Meus

Deze lezing door Roland wordt gegeven ter ere van het 10 jarig bestaan van:
Natuurlijk Zeist West. Nog gefeliciteerd!

Roland is vanaf 1976 IVN natuurgids maar gidst nu voor het Staatsbosbeheer en is vanaf die tijd heftig geïnteresseerd geraakt in Reewild.

Iedereen kent wel het Edelhert, een heel groot hertesoot en daardoor vinden mensen dat erg interessant maar het Ree doet niet voor het Edelhert onder, ondanks zijn piepkleine gewei.

Verspreiding

Reeën zijn heel breed verspreid in Europa tot in Azië en Siberië aan toe. Ze zijn ook al miljoenen jaren aanwezig. Hier komen ze overal voor maar bijv ook op Ameland en Terschelling.

Leefgebied

Ideale leefgebieden zijn:

- Parkachtige gebieden
- Bos, liefst weinig Grove Den en veel Loofhout
- Ardennen
- Langbroek en Kromme Rijn gebied
- Weerribben

Veluwe ook wel maar dat is toch minder interessant want daar is al concurrentie door het Edelhert.

Het Ree is een landdier maar kan ook uitstekend zwemmen. Wanneer je ze vaak op de heide aantreft kan er sprake zijn van overpopulatie.

Voedsel

Lekkere kruiden. Het ree is een browser. Een snoeper dus. Maar eet ook bladeren, lijsterbes, bramen, als het moet ook bast, heide, grove dennennaalden. Vooral als de bosbes en de eik uitlopen eten ze die graag. Eten waarin veel zand zit is niet goed voor ze. Hun gebit slijt daar erg van. Ze kunnen het voedsel dan niet meer goed malen en daardoor niet goed verteren. Ze kunnen dan zelfs de hongerdood sterven ook al hebben ze een volle maag. In zandgebieden worden reeën dan ook vaak minder oud.

De darmflora past zich aan aan het type voedsel. Bij omschakeling van de winter naar de zomer krijgen ze vaak diarree. Ze drinken weinig. Kunnen zelfs in gebieden zonder water verblijven. Genoeg water in het andere voedsel.

In de winter krabben ze de sneeuw weg op zoek naar voedsel. Als er een ijslaag ligt dan wordt het wat moeilijker en dan eten ze maar bast, hei of dennennaalden.

Voor boeren zijn ze niet zo'n plaag. Voor tuinders wel omdat ze de bast en de jonge knoppen van de bomen eten. Ook boswachters hebben soms, tijdelijk, de pest aan ze vanwege veeg- en vreeschade aan de jonge aanplant.

Het zijn herkauwers, ze hebben vier magen. De pens, de netmaag, de boekmaag en de lebmaag. Als de pens vol zit dan gaat het voedsel naar de netmaag en de boekmaag. Dan kotsen ze het op, malen het nogmaals fijn en dan gaat het naar de lebmaag. Worden ze bij het herkauwen veel gestoord dan is dit slecht voor de vertering.

Hoe weet je dat er Reeën zijn?

- Wissels. Vaste paadjes in hun leefgebied.
- Veegboompje. De bast is weggeveegd. Je vindt vaak ook een krabplaatsje. Hier bakenen ze hun territorium af met geurvlagen. Ze hebben hiervoor kliertjes tussen de hoeven en het gewei. In de zwarte bol bij de knie zit ook een klier met geurstof.
- Uitwerpselen. Het boonsel, iets meer afgeplat en ovaalvormig dan bij het konijn.
- Haren.
- Legers. Krabben net zolang tot ze op de kale grond zitten en dan gaan ze liggen. Gaan nooit terug naar zo'n plek. Maken steeds een nieuw plekje.
- Prenten. De sporen, hoefafdrukken. Je schijnt zelfs het geslacht eraan te kunnen zien volgens sommige deskundigen. Bok puntig. De geit afgerond aan de voorkant. Men denkt dat omdat de geit lichter van gewicht is dan de bok, het verschil in afdruk hieraan te verklaren is. Maar in ieder geval kun je de leeftijd eraan zien. Meestal zie je in de afdrukken alleen de voortenen. Alleen wanneer ze op snelheid zijn zie je de hele afdruk.

Het uiterlijk

Wigvormig, daardoor kan hij makkelijk door het struikgewas. Heel slank, heel sierlijk.

- De poten heten lopers.
- De oren heet het gehoor.
- De bek heet de azer.

Een oudere geit herken je vaak aan een wat vierkanter lichaamsbouw en de oudere bok aan het buikje.

Geitkalf en bokkalf lijken op elkaar. Later krijgt de bok een gewei te beginnen met heel kleine puntjes. Ze krijgen beiden een spiegel op hun kont maar de bok heeft dit boonvormig en de geit hartvormig met een schortje eraan. De spiegel is in de zomer vaak niet zichtbaar, behalve als het ree gealarmeerd wordt. De spiegel is een communicatieapparaat.

Een zwarte ree ontstaat door een gemuteerd gen dat meestal onderdrukt is. Dit verschijnsel heet melanisme. Maar je hebt ook albinoreeën en bont gekleurde reeën.

In de winter hebben ze een grijs bruine dos. De ondervacht zit dan vol lucht en dit geeft de bruingrijze kleur aan de vacht.

Vanuit de winterdos krijgen ze uiteraard een zomerdos. De bovenharen vallen dan af. Dit begint als eerste bij de kop en de hals. Ze gaan er dan wat mottig uitzien. Rond april/mei zijn ze hier volop mee bezig. Het zomerkleed wordt dan meestal roodbruin. Bij jonge dieren gebeurt dit eerder dan bij oudere dieren.

Het reekalf

Het reekalf heeft nog heel duidelijk die wigvorm. Staat hoog op de poten, sorry op de lopers, loopt nog wat onbeholpen. Als ze 1 jaar oud zijn noemen we het nog een smalree. Na 1 jaar zijn ze volwassen. Dan moeten ze het alleen uitzoeken. Verstoting door de moeder vindt meestal plaats in april.

Leeftijd

Het is heel moeilijk om bij het ree de leeftijd te schatten. Reeën kunnen 16 á 17 jaar worden maar in de natuur worden ze vaak maar 8 á 9 jaar.

De leeftijd kun je bepalen aan de hand van:

- De slijtage aan de kiezen.
- Neustussenschot dat verbeent in de loop der jaren.
- Slijpplaatsje van de kies, daaraan kun je de jaarringen tellen.

Overigens zegt het gewei niet alles over de leeftijd. Kijk liever naar de hele vorm van het lichaam. De houding van de nek en de kop.

Territoriaal dier.

In de zomer heeft het ree een eigen leefgebied van 5 ha tot 20 á 25 ha. Dit is afhankelijk van voedselaanbod, dekking en rust. Hoe meer daarvan is hoe kleiner het gebied. Een gebied heeft ook een limiet aan het aantal reeën. Ongeveer 6 á 10 reeën per 100 ha bij een arm gebied. Om zijn territoriumgrenzen te bepalen gaat een bok op pad om geurvlaggen uit te zetten. Ook verzamelt de bok wat geiten, zo'n drie á vier, zodat als hij wil paren hij niet erg lang hoeft te zoeken naar een geit. Meneer wenst een soort harem. In april heb je dus een grote kans om een reebok tegen te komen omdat ze druk zijn met territorium bepalen. Komen ze dan een andere bok tegen dan kan het zelfs voor beiden fataal aflopen.

Een geit doet dit ook wel maar veel minder. Ze dragen immers al kalveren. De jonge kalfjes doen hieraan nog niet mee. Meestal worden die min of meer overal weggestuurd en lopen dan te zoeken naar een eigen rustiger gebied. Zij veroorzaken daardoor vaak de meeste verkeersslachtoffers.

In de winter is alles veel rustiger. Dan vormen ze een wintersprong en dan kan je rustig een aantal bokken bij elkaar vinden.

Bij Reeën spreekt men van een sprong, bij Edelherten van een roedel en bij Zwijnen van een Rotte.

Reeën slapen niet veel, maar een half uur per dag. 's Nachts gaan ze vaak op foerageren uit. Eigenlijk zijn het dagdieren maar door de vele verstoring is hun ritme omgedraaid.

Verzorging

- Plassen, daarvoor gaan ze door de hurken heen.
- Ze poepen.
- Ze krabben omdat ze veel last hebben van teken en horzels.
- Ze likken de spiegel en kunnen dit deel voor deel doen, waarbij dat deel dan openklapt.
- Ze wassen zichzelf.

Bladtijd (paringstijd)

Van het Edelhert is deze half september – half oktober

Van het Ree is deze half juli – half augustus

Dat het van het ree iets eerder is heeft waarschijnlijk te maken met het aanbod van voedsel. De bok loopt achter veel geiten aan. Is daardoor erg moe, het kost hem veel energie en heeft de herfst hard nodig om weer bij te komen. Hij ruikt of een geit beslagen kan worden, loopt er uren achteraan en als het zover is dan is het verder 2 á 3 secondewerk. Vervolgens gaat de bok rusten en de geit weer naar haar kleintjes.

Dit herhaalt zich zolang de geit tochtig is. Bok en geit blijven meerdere jaren bij elkaar maar zijn geen vaste partner.

Half mei – half juni komen dan meestal de kalveren. Een geit krijgt meestal twee kalveren. Het jong heeft eerst vlekken.

In juli - augustus vindt de paring plaats en het kalf wordt geboren in mei. Dit kan doordat de eicel wel wordt bevrucht maar zich niet verder ontwikkelt. Pas in december kan door de invloed van een hormoon de eicel zich nestelen in de baarmoederwand en het kalf gaat zich ontwikkelen.

Men noemt dit een vertraagde implantatie. Als dit niet het geval zou zijn zou het kalf in de winter worden geboren. Bij een Edelhert gebeurt dit niet omdat de bronstijd daar veel later is.

Sociale leven.

Zomers zijn ze dus territoriaal, vanaf november zoeken ze elkaar voor de winter weer op. Ze vormen noodsprongen, noodgemeenschappen. Ze gaan met elkaar die plekken zoeken waar nog voedsel is. Ze moeten ook energie sparen, het vet is nodig om de winter te overleven. Een bok kun je wel vaak zien in gezelschap van een smalree, ook in de zomer.

Als bokken ouder worden zijn ze heel solitair, heel schuw.

Een sprong heeft niet altijd een constante bezetting. De dieren wisselen weleens.

Zichtbaarheid

Ze worden ieder jaar geteld in het beheergebied. Je kunt ze nooit allemaal zien. Vaak de helft nog niet.

Het gewei

Het gewei staat op een rozestok. Uitgroei uit de schedel, aan de onderkant zit de roos. Door hormonen worden de cellen in het gewei opgelost en het gewei valt af. Dit gebeurt vanaf oktober, eerst bij de oude bokken en daarna bij de jongeren. Daarna groeit er weer huid overheen. Voedingsstoffen zorgen weer voor nieuwe groei.

Een gewei met twee enden heet een gaffelgewei. Een gewei met drie aftakkingen per stang is een volwassen gewei en noemt men een zes ender. De reden dat ze ieder jaar een nieuw gewei maken heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat het heel veel energie kost om een gewei te dragen. In de winter is een gewei ook niet nodig. Ze hoeven niet te imponeren en niet aan te vallen. Of dit werkelijk de reden is weet men nog niet.

Geweien worden opgegeten door muizen en soms ook door de reeën zelf. Edelherten houden zo wie zo teveel van hun gewei. Die vreten hem zelf op.

Tot februari, maart groeit het gewei weer uit. Daarna gaan ze de bast eraf vegen.

Een bastgewei is de benaming voor een gewei waar de bast nog omheen zit.

Op het gewei zie je ook 'parels' zitten. Hoe meer parels, hoe kapitale de bok. De vorm van het gewei zegt meer over de conditie van het dier dan over de leeftijd.

Bedreigingen voor het Ree.

De mens

Een van de weinige gevaren voor het ree.

- Trimmers, als er teveel van komen.
- Verkeer, een groot probleem. Reflectoren naast de weg en ecodeucten helpen wel.
- Woningbouw, beperking leefgebied.

- Recreatie, gevaar voor de rust van het ree.
- Mountainbikers, wordt een heel groot probleem, houden zich ook niet aan paden.
- Bosbouw, bos wordt heide, voedsel verdwijnt zeker in de periode dat er praktisch alleen maar zand is.
- Ballonvaart
- Jacht
- Honden die loslopen

Wolf

Lynx

Zwijn, eet af en toe een kalf.

Vos, eet af en toe een kalf.

De Reeënstand in Nederland is heel hoog. Men schat zo'n 60 á 70.000. Maar dat kan nog veel meer zijn.

Tot hier een verslag van een bijzonder boeiende avond met heel veel prachtige foto's. En dat we ze nu maar veel zelf mogen zien zonder ze te verstoren.

Veel plezier allemaal.